

1892-02-11

AFSENDER

Ellen Sawyer

MODTAGER

Laura Warberg

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Da

Dateringsbegrundelse:

Datoen er skrevet øverst s. 1

Generel kommentar:

Ellen Sawyer, f. Warberg, var en kort tid i huset hos Havemann-parret i Hamburg.

Haabet er gården Erikshaab, hvor Warberg-børnene voksede op. Det vides ikke, hvem Pigen Thrane var.

På Brobygaard boede Albrecht Warbergs arbejdsgivere; greveparret. Frau Jakobsen, Ingeborg Jakobsen, Hr. Grohmann, Grettchen, de to herrer Leth, Lille Lus og Petus kendes ikke.

Den første opførelse af Mignon (fransk) komponeret af A. Thomas var på Opéra-Comique i Paris den 17. november 1866.

Lohengrin er en opera af Richard Wagner, komponeret 1846-1848 og uropført på Hofteatret i Weimar den 28. august 1850.

Lohengrin er en opera af Richard Wagner, komponeret 1846-1848 og uropført på Hofteatret i Weimar den 28. august 1850.

Afsendersted:

Eppendorferweg Hamburg

Afsenderinfo (lakstempel, adresse m.m.):

Adressen er skrevet øverst s. 1

Omtalte personer:

Henrik Havemann

Rebecca Havemann

Leonard Holmstrøm

- Jensen, Frøken, Erikshaab

Ellen Schroll

Adelheyde Syberg

Hempel Syberg

Arkivplacering:

Kerteminde Egns- og Byhistoriske Arkiv, BB1578

Trykt udgave:

Nej

Proveniens:

Testamentarisk gave til Østfyns
Museer fra Laura Warberg Petersen

DOKUMENTINDHOLD

Hr. Havemann glemte at sende Ellen Sawyers sidste brev for hende. Ellen er glad for at være hos Havemann-parret. Fru Havemann er en dygtig husmor. Alle står op kl. 8. Efter morenmaden udfører Ellen og Fru Havemann huarbejde. De laver selv middagen, til Hr.

Havemann/Kaptajnen kommer hjem.

Ellen har været hos en Frau Jakobsen, hvor hun var i internationalt selskab. Hun har også været til varieté og på besøg hos en rig Hr. Grohmann. Ellen skal sammen med Havemann i teatret og se Mignon og Lohrengrin.

Familien har haft to kaptajner til middag. De serverede fyldte hvidkålshoveder, og Ellen og Fru Havemann havde lavet hver deres version af retten.

TRANSSKRIFTION

Eppendorferweg d. 11 Febr. – 92

Hamburg

Kære Moder!

Jeg tog mig et billigt Grin over det vilde Oprør, Haabet har været i og over Pigen Thranes mange forgæves Fjed, nu skal du høre: den næste Dag, Torsdag, skrev jeg på Fru Havemanns Anordning og overgav det til Kaptajnen for at han skulde befordre det videre til en Postkasse. Den næste Dag, Torsdag, skrev jeg til dig paa Fru Havemanns Anordning og overgav det til Kaptajnen for at han skulde befordre det viddere til en Postkasse. Den næste Dag havde jeg lige staaet op og fortalt Fru Havemann, at du sendte Bud til Stationen og om en Time vilde du have mit Brev – da Kaptajnen - trækker det op af sin Lomme!! Han gav mig Lov til at anklage sig for dig, hvilket jeg nu har gjort. - - Tak for dit Brev, det var morsomt at høre hjemmefra – pas dog på dine Ben jeg tror du staar for galt op med dem!!!! – Her er dejligt at være, jeg elsker Kaptajnen med Frue efter en høj Maalestok. Fru Havemann var jeg straks gode Venner med (vi har været på Kys siden den første Aften) Kaptajnen og jeg gloede paa hinanden i de første Dage, vare yderst høflige, men sagde ellers ingenting, men nu forliges vi aldeles brilliant, da vi forleden Aften gik fra "Grosser Koncerthaus" havde han "begge sine Kvinder under Armen at de ikke skulde løbe fra ham". – Han er gemytlig og rar til daglig og slet ikke gnaven, som Ellen Schroll sagde, naar man bare ikke forstyrrer ham, naar han skriver. – Ved Bordet har vi det met ["met" overstreget] mest gemytligt. Naar Kaptajnen drikker Snaps, drikker ["drikker" overstreget], skænker derpå en til og siger "den maa I dele", Fru Havemann gør Mule,

men jeg tager min med Anstand og siger "Ah -" oven paa til Kaptajns store Glæde. - Du kan tro Fru Havemann er ikke upraktisk, man skal da lede lidt, inden man finder saa en dygtig Husmoder, hun gør alting saa hurtigt, - jeg har lagt mit Valgsprog "vi naar det nok" af; og saa er hun saa gennemproper med alt, hvad hun tager sig til. Hun styrer Kodiljen brilliant og er meget sparsommelig. - Vi staar alle 3 op paa en Tid og drikker Kaffe Klk 8, dertil stegt Flæsk og Spejlæg, saa gaar vi i Køkkenet - gør bl.a. ved Lamper m.m. Kaptajnen gaar nu Klk c. 10, saa skriver vi eller spiller, Klk 12 tager vi en lille Frokost med Spørre ["Spørre" overstreget] Smørrebrød Øl el. Kaffe. Kl 3-4 kommer Kaptajnen hjem, saa spiser vi til Middag. Vi laver Maden selv, - en Dag kogte jeg Øllebrød af bayersk Øl! - Vi sidder oppe om Aftenen til c. 12. - Vi har været ude flere Gange, d. 2den Aften jeg var her, var Fru H. og jeg henne hos en Frau Jakobsen, som har Bispising for engelske Kaptajner, det morsomste ved denne Aften var alle de Sprog der blev talt naar du tænker dig, at den: E ["E" overstreget; "e" indsat over linjen] engelske - tyske - norske - amerikanske - svenske danske Nation vare repræsenterede. Jeg sluttede Venskab med en ung, sød, rar norsk Pige, Ingeborg Jakobsen, og en svensk Kaptajn, en smuk Mand med et intelligent fint Ansigt. I Lørdags Aftes vare vi i "Flora", der var Musik og et Slags Variateteater, alle Mennesker drak Bier vi ogsaa af store Glaskrus. Der var en Masse brillante Lokaler, altsammen med elektrisk Lys, vi morede os dejligt. - Søndag Form. vare vi ude paa Visit, det var hos en Her. Grohmann

Der var gevalt fint og elegant, c. som paa Brobygrd. det er meget rige Folk, men de vare slet ikke vigtige, saa rare at det var en Fornøjelse. Manden kunde dansk og talte meget med mig. - Jeg blev meget indtaget i dem. - Tirsdag vare vi i "Grosser Koncerthaus, det er det bedste, jeg i mit Liv har været med til, men det vil jeg gemme til Tante Mimmis Brev, - min eneste Bekymring der, var, hvordan jeg skulde bære mig ad for nogenlunde at give jer et Begreb om det hele, nu skal jeg se i Morgen. Da vi gik hjem derfra, sagde Kaptajnen, "ja nu skal vi snart i de store Teatre og se nogle Operaer" - bliver det ikke henrivende, vi skal se Mignon, imorges snakkede han om, at vi i Aften skal høre Lohengreen, men jeg ved ikke om det bliver af, Billetterne koster 6 Mark Stk, c. 6 Kr. - men paa Lørdag Aften tror jeg nok vi skal hen og høre 2 Operaer, d. ene hedder d. forlorne Søn, d. anden kan jeg ikke huske. - I Aftes havde vi Fremmede, 2 Kaptajner, begge danske, vi fik fyldte Hvidkaalshoveder. Disse Hoveder har lagt Beslag paa de fleste af vore Tanker i de sidste 2 Dage. I Forgaars kørte jeg og Pigen, Grettchen (kortærmet lys Kjole, hvidt Forklæde, hvid Kappe paa Hovedet - saadan er alle Piger her) - i "Pferdebahnw." ned til Fischmarkt,

- helt nede ved en Gren af Alster, vi skulde købe de omtalte Hoveder. Du kan kan tro, jeg gjorde mig, gik omkring og besaa Varerne med Pigen og Kurven bagefter – jeg var meget vigtig, men da Handelen skulde sluttes, maatte Grettchen tage fat – jeg forstaar ikke Kællingernes Snak. I Gaar vadskede vi, (det gør vi hver Onsdag), men jeg var ved mit Hovede hele Dagen. – Om Morgen vandrede Kaptajnen og jeg hen og købte 3 Pund Kød, og saa gik det løs, vi har ingen Kødmaskine, saa det var et farligt Arbejde at skrabe alt det Kød. Det hele varede til Klk 2. – Vi kunde ikke rigtig blive enige om, hvordan Farsen skulde i, saa lavede vi hver sit, jeg borede et Hul ned i Hovedet, som jeg har lært paa Gelskov, men Fru H. skilte Bladene ad, som hun har set paa Bæklund, vi vare meget spændte paa, hvilket der var det bedste. Kaptajnen erklærede, at der var for meget Kaal og for lidt Farce i mit, og omvendt i Fru Havemanns, men baade "Mutters og Frøkenens" Hoved gled ned og til sidst drak de vor Skaal, Farcen var lige vel fast, men ellers god. – Min Kuffert kom først i Aftes, der kommer ikke Fragtgoods til Schulterblatt, det var glidt helt ud til Pariser-Bahnhof, en Mil herfra. Kaptajnen havde en meget besværlig Tur ud efter det i Gaar. Ang. Ballet, da er man temmelig optaget af det, der er skreven efter en Syjomfru som skal komme her og "sy om os", - jeg ved ikke, hvordan jeg bliver. – Vil du ikke fortælle Frk. Jensen, at jeg har faaet mit Haar klippet hos en fin Damefriseur. Fru H. synes ikke at jeg skal have Gummioverstykke, det er fuldstændig unyttigt, 1) gaar man ikke paa Gaden med fine Kjoler, 2) slet ikke naar det regner, 3) er her 100 af Sporvogne, som man kan køre i hvor hen man vil. – Den Visit hos Grohmanns kostede mig da 2 Mark, til et Par fine Handsker. Alting er meget dyrt her. – Dit Brev fik jeg Tirsdag. - -

[Skrevet langs venstre margen s. 4:]

Paa Lørdag Aften kommer der 2 unge danske Herre Leth, de ere meget spillende og Kaptajnen har sagt, at de skal sørge for en Musiklærer til mig

[Skrevet langs venstre margen s. 3:]

Her er brilliant Tid til at øve sig, En el. anden har sat i Fru H.,

[Skrevet langs venstre margen s. 2:]

at man maa øve sig 2 Timer om Dagen, jeg tænker det skal rigtig blive til noget. - -

[Skrevet øverst på tværs og langs venstre margen s. 1:]

Nu haaber jeg ikke at du siger "Men se hun skriver ikke et Ord om" - - . Jeg satte intet til paa Rejsen. Altsaa skriver jeg i Morgen til Tante Mimmi. - Jeg har haft Brev fra Leon. han kom ikke til St. fordi han var syg, han er nu paa Mælkekur. Hils lille Lus og Tak hende for hendes Brev, for vilde gjerne sende hende en lille Lap, men her er ikke Plads.

[Indsat øverst s. 1; under dato mm; på tværs:] 1000 Hilsner til Alle (glem ikke Hanne og Caroline. Mest dig selv fra din Pelle.

Hilsen fra Fru Havemann.

[Skrevet henover teksten s. 1; på tværs:]

Jeg haaber da, at I ere gode mod Hempel og Petus og tager dem til med, det maa du endelig, hils dem. Har Hempel faaet

Eppendorf d. 11 Febr. - 12
 Hamburg.
 Moder!
 Jeg tag mig et belligt Irin over det vilde Grev, Haaret
 har været i og over egen Thron, mange forgæves Jød,
 en skal du fortælle den næste dag, Onsdag, eres je
 til dig, paa den Havensmænds Anordning, og overgav
 det til Kaptajnen, for at han skulde befordre det
 idder til en Fæstning. Den næste dag havde j lige
 traet og fortalt den Havensmand, at du sendte Bud
 til Stationen og om en time vilde du have gitt Brev,
 da Kaptajnen - fæltet det op af en kasse!! Han
 gav mig dog til at anslage sig for dig hvilket j, var
 har gfort. -- Også for dit Brev, det var uforventet
 at hore hyggelig, som pas dog paa dine Ord, jeg
 troer du skal for galdt og velt den!!!! -- Det er
 dejligt at være med et eller Kaptajnen med sine efteren
 hay Maalstik. Den Havensmand var j straks gode Venne
 med (i har været paa Lys i den den første Aften) Kap-
 tajnen og jeg gloed paa hinanden i de første Dage, vare
 gderet hyllige, men sagde ikke i noget, men en forlig
 i allede, borthent, da j tog den Aften gik fra
 Grosses Koncerthaus havde han begge sine kvinder
 under Armen at de ikke skulde "løbe fra ham".
 Han er gunstlig og var til daglig og det ikke gnaven
 som Ellen Schwell sagde, naar man bare ikke forstod
 ham naar han drives. -- Ved Bordet har j det mest
 mest gunstigt. Naar Kaptajnen drikker Snaps, drukk

at man ikke præ 2. 3. omrør om. Elgvej 6. Tanket det selv mig 5. Huse til

hav forest en selv, drøgtet, skænket derpaa en til og siger, den maa I dele. Den Havemann gör Mule, men jeg tager min med Anstand og siger, Al- oven paa til Raptajens store Glæde. - Den kan tro Den Havemann er ikke upraktisk, man skal da lide lidt inden man finder saa dygtig en Husmoder, hun gør alting saa hurtigt, - Is har lagt mit Valgsprog, is naar det nok af, og saa er hun saa gennemproper med alt hvad hun tager sig til. Hun styres, Rodifem brillant og er meget sparsommelig. - Vi staa alle 3 op paa en St. og drikker Kaffe Kl. 8, dertil stegt Læsk og Spejlæg, saa gaar is i Kjøkkenet, - gør bl. a. ved Læskes, m. m. Raptajen gaar om Kl. c. 10, saa skrives is el. spiller, Kl. 12, tager is en lille frokost med Spire, Rindrebød bl. d. Kaffe. Kl. 3-4 kommer Raptajen hjem, saa skrives is til Middag. Vi laver Maden selv, - En Dag kagte jeg Glibrod af bageri bl. - Vi midder oppe om Aftenen til c. 12. - Vi har været Ende flere Gange, d. 2 den Aften jeg var her, var Fru H. & Is henne hos en Frau Jakobsen, som har Bespisning for engelske Raptajer, det uoverskuelige ved denne Aften var alle de Spr. der blev tatt, naar du tænker dig, at den: Engelsk - tyske - norske - amerikanske - svenske danske Nation vare repræsenterede. Is sluttede. Deusked med en ung, rød, var norsk pige, Fugeborg Jakobsen, og en svensk Raptajer, en ruink Mand med et uytelligent fint Ansigt. I Lørdags Aften vare is i "Flora", der var Musik og et St. Varidifikation, alle Mennesker drak Bier is opaa, af store Glasbrus. Der var en Masse brillante Lokaler, altsammen med elektrisk lys, is uoverskueligt og dybt. - Lørdag Form. vare is inde paa Visit, det var hos en St. Trokman.

Det var gevaldig fint og elegant, c. som paa Brobygd.
 det er meget rige Folk, men de vare slet ikke rigtige,
 saa rare at det var en Fornøjelse Manden kunde
 dansk og talte meget med mig. - J. blev meget ind-
 taget i dem. - Tirsdag vare i i Grosses Concert
 Haus, det var det bedste j. i mit Liv har været
 med til, men det vil j. glemme til Tante Minnis
 Døds, - min eneste Bekymling der var, hvordan
 j. skulde bære mig ad for nogenlunde at give
 for et Begreb om det hele, nu skal j. se i Morgen.
 Da i gik hjem derfra, sagde Kaptejneren, jo
 en skal i snart i de store Teatre og se nogle
 Operas? bliver det ikke hemmeligt, i skal se
 Mignon, imorges, snakkede han om, at i i Aften
 skulde høre Lohengrin, men j. ved ikke om det
 bliver af, Billetterne koster 6 Mark 20, c. 6 Gr.
 - men paa torsdag Aften tror j. nok i skal høre
 høre 2 Operas, d. ene hedder d. forlørte Søn, d. anden
 kan j. ikke huske. - - I Aften havde i i Treuen
 2 Kaptejner, begge danske, i fik fyldte Hinder
 hoveder. Disse Hoveder har lagt opslag paa de fleste
 af vore sønner i de sidste 2 Dage. I Torsdag
 kørte j. og Jigen, Fritschen (købtarmet lys Kjøle, hindt
 Forklædt, hindt Kapper paa Hovedet - saadan er alle
 Jiger her) - i i "Fjendebahn" med til Fischmarkt,
 helt med ved en Gren af Altes, i skulde købe
 de enkelte Hoveder. Nu kan kan tro, j. gjorde mig,
 gik omkring og besøgte Vorene med Jigen og Treuen
 bagefter - j. var meget rigtig, men da Handelen
 skulde gøres, var det Fritschen tage fat - j. forstod
 ikke Kallingerne nok. I Gaar nåede i i det

88 1578
 got i hves Onsdag). men jz var ved mit Hoved
 hele Dagen. — Om Morgenen vandrede Kaptajnen
 og jz hen og købte 3 lb. Kød, og saa gik det los, i
 hves engue Kodmaskine, saa det var et farligt Ar.
 bejde at skrabe alt det Kød. Det hele varede til
 Kl. 2. — Vi kunde ikke rigtig blive enige om hvornår
 Sørensen skulde i, saa lavede i hves sit jz bage
 et Brød med i Hovedet som jz har lært paa Selska
 men Fru H. skilte Bladene ad, som hun har sit
 paa Bakkend, i vare, meget spændte paa, hvilket
 der var det bedste, Kaptajnen, erklærede, at der var
 for meget Kaal og for lidt Søren i mit og omvendt i
 Fru Havemanns, men baade, Mønter, og Frokues
 Hoved gled ned og til sidst drak de en Pils, Søren
 var lige vel færdig med sin god. — Nu Kaptajnen
 kom først i Aften der kommer ikke Dragtgodt til
 Schulterblat det var glat heft ud til Caries-
 Bahnhof, en Prut henvend, Kaptajnen havde en
 meget bekvemt, Tur ud efter det i Paas. Aug. Baller
 da er man temmelig optaget af det, der er skrevet
 efter en Sympen som skal komme her og, og
 om os — jz ved ikke hvordan jz bliver. — Vil den
 ikke fortælle dig Jensen, at jz har faaet mit
 Paas klippet har en ny Sangpibe. Fru H.
 synes ikke at jz skal have Linnemørstykke det
 er fuldstændig unyttigt, 1 gaar man ikke paa
 Gaden med sine Kjoler, 2, dit ikke, naar det regner,
 3/ er det los af Spovogne, som man kan køre i
 hves hen man vil. — Den Prut har Frokues
 købt mig 2 Mark, til et Par fine Handker.
 Alting er meget dyrt her. — Det blev slet jz
 Tirsdag. —